

Sygn. akt III AUa 2460/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Ireneusz Lejczak
Sędziowie:	SSA Irena Różańska-Dorosz (spr.) SSO del. Iwona Iwanek
Protokolant:	Monika Horabik

po rozpoznaniu w dniu 1 kwietnia 2014 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku J. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

o emeryturę

na skutek apelacji J. K.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu

z dnia 4 września 2013 r. sygn. akt VIII U 441/12

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Decyzją z 20 grudnia 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. odmówił J. K. prawa do emerytury z powodu nieudowodnienia przez niego 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Wskutek zaskarżenia decyzji sprawę rozpoznał Sąd Okręgowy we Wrocławiu, który wyrokiem z 4 września 2013 r. oddalił odwołanie wnioskodawcy.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd I instancji wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny:

Wnioskodawca J. K., urodzony w dniu (...), w dniu 22 listopada 2011 r. złożył wniosek o przyznanie mu prawa do emerytury. We wniosku tym wskazał, że nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

Decyzją z dnia 20 grudnia 2011 r. organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury, gdyż w jego ocenie do dnia 1 stycznia 1999 r. wnioskodawca nie udowodnił wymaganego okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Na podstawie dowodów dołączonych do wniosku - uzyskanych w wyniku przeprowadzonego postępowania, organ rentowy przyjął za udowodnione na dzień 1 stycznia 1999 r. okresy nieskładkowe w wymiarze 1 roku, 3 miesięcy i 10 dni oraz okresy składkowe w wymiarze 27 lat, 3 miesięcy i 15 dni. W ocenie organu rentowego, łączny staż pracy wnioskodawcy wynosi 28 lat, 6 miesięcy i 25 dni. Do stażu pracy w warunkach szczególnych organ rentowy uwzględnił 10 lat, 7 miesięcy i 20 dni. Nie uwzględnił natomiast okresów: od 16 lipca 1969 r. do 18 listopada 1972 r., od 15 stycznia 1973 r. do 22 września 1973 r., od dnia 15 sierpnia 1984 r. do 17 sierpnia 1985 r., od dnia 5 grudnia 1985 r. do 22 marca 1986 r.

Wnioskodawca w okresie od 1 września 1966 r. do 18 listopada 1972 r. zatrudniony był w pełnym wymiarze czasu pracy w Fabryce (...) we W. wykonując prace ucznia praktycznej nauki zawodu od 1 września 1966 r. do dnia 15 lipca 1969 r., tokarza od dnia 16 lipca 1969 r. do 30 września 1971 r. oraz szlifierza od 1 października 1971 r. do 18 listopada 1972 r. W dokumentach osobowych wnioskodawcy z tamtego okresu brak jest adnotacji pracodawcy o okresach i rodzaju wykonywania prac w warunkach szczególnych.

W dniu 9 listopada 1999 r. następca prawny ww. zakładu pracy - (...) Sp. z o.o. we W. wydał wnioskodawcy świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych, w którym przywołując zarządzenie nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach wskazał, że wnioskodawca w okresie od dnia 16 lipca 1969 r. do dnia 18 listopada 1972 r. na stanowisku tokarza wykonywał prace wymienione w wykazie A, dziale XIV, poz. 12, tj. prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym.

W okresie od 15 stycznia 1973 r. do 22 września 1973 r. wnioskodawca w dalszym ciągu zatrudniony był w pełnym wymiarze czasu pracy w Fabryce (...), we W., wykonując pracę na stanowisku tokarza. W dokumentach osobowych wnioskodawcy z tamtego okresu brak jest adnotacji pracodawcy o okresach i rodzaju wykonywania prac w warunkach szczególnych.

W dniu 9 listopada 1999 r. (...) Sp. z o.o. we W. wydał wnioskodawcy świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych, w którym, przywołując zarządzenie nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r., wskazał, że wnioskodawca w okresie od dnia 15 stycznia 1973 r. do dnia 22 września 1973 r. na stanowisku tokarza wykonywał prace wymienione w wykazie A, dziale XIV, poz. 12, tj. prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym. Wnioskodawca zajmując stanowisko tokarza nie posiadał uprawnień spawalniczych.

W okresie od 15 sierpnia 1984 r. do 17 sierpnia 1985 r. wnioskodawca zatrudniony był w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) Zakładach (...) Zakład (...) we W., wykonując pracę na stanowisku ślusarza. W dokumentach, będących w aktach osobowych, znajdują się adnotacje ww. pracodawcy o rodzaju wykonywania przez wnioskodawcę w spornym okresie zatrudnienia prac w warunkach szczególnych na zajmowanym stanowisku ślusarza, w tym we wniosku z dnia 8 sierpnia 1984 r. w sprawie zatrudnienia podano, że wnioskodawca na stanowisku ślusarza będzie zatrudniony w narażeniu na promieniowanie jonizujące, w umowie o pracę z dnia 15 sierpnia 1984 r. podano, że powierzając wnioskodawcy obowiązki ślusarza - wykonuje zaliczane do I kategorii zatrudnienia na stanowisku zaliczonym do III kategorii narażenia na promieniowanie jonizujące, w oświadczeniu z dnia 16 sierpnia 1984 r. wnioskodawca podał, że został zapoznany z treścią zakładowych instrukcji i regulaminów z zakresu ochrony przed promieniowaniem, w świadectwie pracy z dnia 18 sierpnia 1985 r. podano, że na stanowisku ślusarza wnioskodawca wykonywał prace zaliczane do I kategorii zatrudnienia oraz że otrzymywał tzw. dodatek szkodliwy.

W trakcie pracy w (...) Zakładach (...) wnioskodawca pracował przy promieniowaniu radioaktywnym na stanowisku ślusarz - mechanik, montując czujniki ostrzegające przed pożarem, które wytwarzają promieniowanie. W tym czasie w jednej brygadzie z wnioskodawcą zatrudniony był T. S., który wraz z nim jeździł do P., P. oraz W., gdzie zakładali na zsykach źródła promieniotwórcze. Nosili oni wówczas dozymetry osobiste, za pomocą których sprawdzano raz w miesiącu, jaką pobrali dawkę promieniowania.

T. S. otrzymał od ww. pracodawcy zaświadczenie wykonywania pracy zaliczonej do pierwszej kategorii zatrudnienia, z której wynika, że w okresie od dnia 9 lutego 1984 r. do 28 lutego 1986 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał na stanowisku elektromontera prace zaliczane do III kategorii narażenia na promieniowanie jonizujące, emitowane przez substancje promieniotwórcze, które jako prace w warunkach szczególnych są wymienione w dziale XI, poz. 27 wykazu stanowiącego załącznik Nr 1 do zarządzenia Ministra Energetyki i Energii Atomowej z dnia 24 marca 1982 r. w sprawie prac zaliczonych do pierwszej kategorii zatrudnienia.

Wnioskodawca w okresie od dnia 5 grudnia 1985 r. do dnia 22 marca 1986 r. zatrudniony był w pełnym wymiarze czasu pracy w Zakładach (...) we W., wykonując prace na stanowisku operatora ciągarok - dyspozytora suwnic w wydziale W - 3.

W dokumentach znajdujących się w aktach osobowych wnioskodawcy są adnotacje pracodawcy o rodzaju wykonywania przez wnioskodawcę w okresie zatrudnienia prac w warunkach szczególnych na zajmowanym stanowisku operatora ciągarok - dyspozytora suwnic. W tym: w umowie o pracę z dnia 5 grudnia 1985 r. podano, że powierzając wnioskodawcy obowiązki operatora ciągarok - dyspozytora suwnic wykonuje prace zaliczane do I kategorii zatrudnienia, w świadectwie pracy z dnia 21 marca 1986 r. podano, że na stanowisku operatora ciągarok - dyspozytora suwnic wnioskodawca wykonywał prace zaliczane do I kategorii zatrudnienia.

W opinii z 4 lutego 2013 r. biegły sądowy z zakresu BHP, w oparciu o analizę dowodów zgromadzonych w aktach sprawy, stwierdził, że wnioskodawca wyłącznie w spornych okresach:

- od 1 października 1971 r. do 18 listopada 1972 r. na stanowisku szlifierza,
- od 15 sierpnia 1984 r. do 17 sierpnia 1985 r. na stanowisku ślusarza oraz
- od 05 grudnia 1985 r. do 22 marca 1986 r. na stanowisku operatora ciągarok — dyspozytora suwnic wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, prace w warunkach szczególnych, spełniając przy tym przesłanki wynikające z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Sąd I instancji, opierając ustalenia na dokumentacji pracowniczej wnioskodawcy, jego przesłuchaniu oraz zeznaniach świadków, a przede wszystkim na opinii biegłego z zakresu BHP uznał, że ubezpieczony nie wykazał co najmniej 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych, wobec powyższego nie nabył prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS oraz na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Sąd, w oparciu o opinię biegłego, którą uznał za w pełni wiarygodną dla rozstrzygnięcia, stwierdził, że do już uznanych przez organ rentowy okresów pracy w warunkach szczególnych można dodatkowo zaliczyć okresy od 1 października 1971 r. do 18 listopada 1972 r., kiedy wnioskodawca zajmował stanowisko szlifierza w Fabryce (...) we W., od dnia 15 sierpnia 1984 r. do 17 sierpnia 1985 r., kiedy zajmował stanowisko ślusarza w (...) Zakładach (...) Zakład (...) oraz od 5 grudnia 1985 r. do 22 marca 1986 r., kiedy był operatorem ciągarok – dyspozytorem suwnic w Zakładach (...) we W.. W odniesieniu do zakwestionowanego okresu zatrudnienia w Fabryce (...) Sąd ten stwierdził, że w tym czasie wnioskodawca, wbrew swojemu przekonaniu, nie miał uprawnień spawalniczych i nie wykonywał pracy przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym i gazowym, zaliczaną do pracy w warunkach szczególnych. Sąd Okręgowy stwierdził jednocześnie, że mimo zaliczenia wnioskodawcy niektórych ze spornych okresów, w dalszym ciągu nie spełnił podstawowej przesłanki warunkującej prawo do skorzystania z dobrodziejstwa wcześniejszej emerytury, tj. nie legitymuje się 15-letnim okresem wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiódł wnioskodawca, stwierdzając, że wyrok jest dla niego krzywdzący, ponieważ posiada okres pracy w warunkach szczególnych wymagany do przyznania mu prawa do wcześniejszej emerytury. Z tego względu wniósł o zmianę wyroku i przyznanie spornego świadczenia.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja wnioskodawcy nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych i wyczerpujących ustaleń w zakresie stanu faktycznego sprawy, jak też zastosował właściwe przepisy prawne, które przytoczył i przeanalizował w pisemnym uzasadnieniu wyroku. Sąd Apelacyjny w pełni przychylił się do powyższych ustaleń oraz dokonanej przez Sąd I instancji wykładni przepisów.

Nie było sporu między stronami co do faktu, że J. K. na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymuje się ponad 25-letnim stażem pracy, nie przystąpił do OFE, a także spełnił warunek posiadania odpowiedniego wieku.

Spór natomiast dotyczył ustalenia, czy wnioskodawca posiada co najmniej 15-letni staż pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze. Organ rentowy, uznając za udowodnione 10 lat, 7 miesięcy i 20 dni takiego stażu, nie zaliczył do pracy w warunkach szczególnych zatrudnienia od 16 lipca 1969 r. do 18 listopada 1972 r. i od 15 stycznia 1973 r. do 22 września 1973 r. w Fabryce (...) we W. oraz od dnia 15 sierpnia 1984 r. do 17 sierpnia 1985 r. w (...) Zakładach (...) we W. i od 5 grudnia 1985 r. do 22 marca 1986 r. w Zakładach (...) we W..

Na etapie postępowania apelacyjnego spór został zawężony w zasadzie tylko i wyłącznie do zatrudnienia w Fabryce (...) od 16 lipca 1969 r. do 30 września 1971 r. oraz od 15 stycznia 1973 r. do 22 września 1973 r., bowiem Sąd Okręgowy, w stosunku do zakwestionowanych przez organ rentowy okresów zatrudnienia, za pracę wykonywaną w warunkach szczególnych uznał dodatkowo okres pracy wnioskodawcy na stanowisku szlifierza w Fabryce (...) od 1 października 1971 r. do 18 listopada 1972 r., tj. 1 rok, 1 miesiąc i 18 dni, w Zakładach (...) od 15 sierpnia 1984 r. do 17 sierpnia 1985 r., tj. 1 rok i 3 dni z racji wykonywania pracy ślusarza oraz w Zakładach (...) od 5 grudnia 1985 r. do 22 marca 1986 r., tj. 3 miesiące i 18 dni, kiedy wnioskodawca był zatrudniony jako operator ciągarok - dyspozytor suwnic.

Z powyższego wynika zatem, że większość okresów, których zaliczenia do stażu w warunkach szczególnych domagał się wnioskodawca została mu uznana, jednak nie spowodowało to spełnienia przez niego przesłanki udowodnienia co najmniej 15-letniego okresu takiej pracy.

Wnioskodawca kwestionował w apelacji niezaliczenie mu pozostałych okresów jako pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, wskazując, że w postępowaniu o świadczenie przedemerytalne spełnił warunek udowodnienia 15 lat takiego stażu.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że postępowania o świadczenie przedemerytalne oraz o przyznanie emerytury z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych toczą się w oparciu o odmienne przepisy, a ubezpieczeni zobligowani są do wykazywania innych przesłanek niezbędnych do otrzymania ww. świadczeń. Jakkolwiek w pewnych kwestiach warunki konieczne do ich przyznania mogą się pokrywać, tak jeśli chodzi o materię dotyczącą udowodnienia pracy w warunkach szczególnych zasadnicze znaczenie ma ona tylko i wyłącznie w tym ostatnim postępowaniu. Jest to bowiem jeden z koniecznych warunków, które musi udowodnić ubezpieczony, żądający przyznania wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Z tego też względu w takim postępowaniu organ rentowy ma prawo analizować przedstawione przez wnioskodawcę dokumenty i kwestionować ich wartość dowodową pod kątem spełnienia tego warunku.

Przechodząc do rozpoznania sprawy należy wskazać, że przepis art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 jednolity tekst) pozwala mężczyznom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. nabyć, po osiągnięciu wieku przewidzianego, m.in., w art. 32, prawo do emerytury, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 1999 r.) osiągnęli:

1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat oraz

2) okres składowy i nieskładowy, o którym mowa w art. 27, tj. 25 lat.

Emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Wiek emerytalny pracowników wykonujących pracę w warunkach szczególnych określa wydane na podstawie art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r., nr 8, poz. 4 ze zm.). Przepis § 4 ust. 1 rozporządzenia stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn,

2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Rozporządzenie stanowiło akt wykonawczy do ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. z 1982 r., nr 40, poz. 267). Utrzymane w większości w mocy przez ustawę o emeryturach i rentach z FUS (art. 32 ust. 4 tej ustawy) przepisy rozporządzenia określają rodzaje prac wykonywanych w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze w § 4 – 15 oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Jedynie zatrudnienie na stanowiskach przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowowodorowym, wskazane w wykazie A, dziale XIV poz. 12 załącznika do ww. rozporządzenia z 7 lutego 1983 r., jest uznawane jako zatrudnienie w warunkach szczególnych. O ile więc zostanie ustalone, że ubezpieczony oprócz prac spawalniczych wykonywał w zakresie swych obowiązków inne prace, niemożliwe staje się uznanie, że praca na stanowisku spawacza wykonywana była stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Jakkolwiek wnioskodawca przedstawił świadectwo pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, obejmujące sporny okres zatrudnienia w Fabryce (...) we W. i wskazujące na wykonywanie ww. prac, tak słusznie Sąd pierwszej instancji stwierdził, że konfrontacja tego dowodu z pozostałym materiałem zgromadzonym w sprawie, a w szczególności z opinią biegłego sądowego z zakresu BHP, nie pozwala na stwierdzenie, że wnioskodawca rzeczywiście wykonywał w spornym okresie prace uprawniające do przyznania mu emerytury w obniżonym wieku. W tym miejscu podkreślenia dodatkowo wymaga, że świadectwo pracy jest dokumentem prywatnym w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Jak każdy dokument prywatny świadectwo pracy podlega ocenie sądu zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.).

Z wszystkich zgromadzonych w sprawie dokumentów wynika natomiast, że w czasie zatrudnienia w ww. zakładach wnioskodawca pracował jako tokarz. Co prawda następca prawny Zakładów (...) SP. z o.o., w świadectwie pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, wskazał, że w kwestionowanych okresach, na stanowisku tokarza wnioskodawca wykonywał prace wymienione w wykazie A, dziale XIV, poz. 12, tj. prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, jednak stwierdzenie to jest niewiarygodne. Przeczy temu choćby okoliczność, że J. K. nie miał w tym czasie odpowiednich uprawnień do wykonywania obowiązków spawacza, a dodatkowo, poza tokarskimi, wykonywał też inne prace, tj. np. w charakterze szlifierza. Oznacza to, że nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu, pracy wymienionej w rozporządzeniu z 1983 r., co uniemożliwia zaliczenie mu tego zatrudnienia

do szczególnego stażu pracy. Kwestie te zostały szczegółowo przeanalizowane oraz rzeczowo omówione w opinii biegłego sądowego z dziedziny bezpieczeństwa i higieny pracy z dnia 4 lutego 2013 r., którą to słusznie Sąd Okręgowy uznał za w pełni miarodajną dla rozstrzygnięcia. Specjalista w sposób rzetelny i kompleksowy dokonał analizy historii zatrudnienia wnioskodawcy, w oparciu o dostępną dokumentację pracowniczą i przedstawił merytoryczne argumenty na poparcie wywiedzionych wniosków. Wnioskodawca zaś nie przedstawił żadnych dowodów, które mogłyby zdyskredytować zajęte przez biegłego stanowisko.

Podsumowując, zebrany materiał dowodowy został poddany właściwej ocenie przez Sąd pierwszej instancji, zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów. Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, że wnioskodawca nie wykazał 15 lat pracy w warunkach szczególnych, nie spełnia zatem przesłanek do przyznania mu prawa do wcześniejszej emerytury.

Apelację ubezpieczonego Sąd Apelacyjny oddalił na podstawie art. 385 k.p.c.

R.S.